

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 11.

У НОВОМ САДУ 13. МАРТА 1886.

ГОД. II.

Д Е Р В И Ш.

Мена нам је вера, ал јој само уди,
Што нам воду хвали а вино нам куди.
Механџија, дај ми само пола чаше,
Пола греха могу ја сносити лакше.
Пет пута се на дан ја водом умивам,
И пет пута клањам и о рају снивам,
На један пут могу и без тога бити,
Хоћу да покушам, како је то пити.
Ми имамо ноге, нигда не играмо,
Ми имамо грло, нигда не певамо;
А ђаурин пије, нигда не оклева,
Па у колу игра и гласно попева.
Ево красног вина! — и чаша му згодна;
Закмури, пророче, док попијем до дна!
Та ни рајски шербет не може бит' слађи,
Што не почех пити, докле бејаш млађи!
Један човек себи сам границе даје
И измишља неке чудне обичаје;
Веже своје очи, спута своју ногу,
Па клања и виче: то је мило богу.
Не ће да завесу са свог ума дигне,
Не ће да корачи, да истину стигне;
Воли он да цуња по густоме мраку
И пред својим богом да живи у страху.
Механџија, дај ми пуну чашу вина,
Па макар то чула Мека и Медина!
Вино је весеље, оно душу блажи,
Вино је јунаштво, оно срце снажи.
Живио сам дуго по пустим шумама,
Ранио се биљем, спав'о у рупама,
И дању и ноћу ја сам бога звао,
А он ми је само штап просјачки дао.
Беж'о сам од света, велим, свет је грешан,
Све пролази брзо, само је рај вечан;
Сажаљевах људе и праве и криве,
Што богатство теку и весело живе.
Механџија, где си? — где је чаша трећа?
Нек буде пунија и нек буде већа!

Њу ћу да наздравим мојој јадној судби,
Што тражећи небо ја земљу изгуби'.
Колико је душа, толико је пута
Родила се вера, да по мраку лута.
Провео сам живот и сам не знам како,
Јео чемерику, прич'о, да је слатко;
Вар'о сам ја себе, варао и друге,
Беж'о од истине ка' од праве куге.
Пустите, нек мисли без границе лете,
Доћи ће до сунца, до истине свете.
Тама умна шта је, већ гробница права,
Ко осећа живот, кад у мраку спава?
Сви ђаури пију па их срећа стиже,
Наше царство пада а њино се диже.
Нек говори коран и пише шта хоће,
Грожђе је на свету најдивније воће!
Винова је лоза ка' влакно од свиле,
Као златна коса од планинеке виле.
Познав'о сам једног старог калуђера,
Пио је он, пио, ка' ни једна вера,
Па ми је причао из њине библије,
Да је бог рекао, да жив човек пије;
Показ'о ми њиног пророка признаног,
С пехаром у руци, на цркви сликаног.
Механџија, точи! — са чашом умрећу,
Донеси и точи — бројати их не ћу.
Да је пророк знао, како с' лепо снива,
Кад се рујно вино у човека слива,
Он би наредио, да његови верни
Причесте се вином, кад су годе жедни.
Наша јадна вера по мраку тумара,
А за њоме трчи несретна фугара,
Не размишља, слуша, као свака луда,
Најтврђе верује немогућа чуда;
Ал' да се освести? — то им ми не дамо,
Учимо их оном, што ни ми не знамо.
Глупости се лако међ простотом шире,
У фукаре очи из мозга не виरे.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ми смо за то свеци међ људма постали,
Што смо с њином вером свагда трговали.
Глупост људска треба исто к'о и тама,
Не б' се звезде вид'ле, да је светлост сама.
Да је свака глава светлих зрака пуна,
Потавнило б' сунце, та небеска круна.
Механџија, точи све чашу за чашом,
Нек се вино бори с помрчином нашом!
У вино истина сакривена стоји,
Оно се ни цара ни бога не боји.
Лаг'о сам фукари, да ми с' пророк јавља,
Продав'о записе од среће и здравља;
Будућност казив'о, изгонио бесе.
Што их луђе вараш, тим више чуде се.
Ми смо та пречага људске свести дерне,
Што не дамо напред и ступамо верне.
Механџија, где си? — нигде те не било!
Ево празне чаше, паде ми у крило.
Све једно је нама: бити ил не бити,
Ал није све једно пити ил не пити.
Да не пије море, не б' га било више,
Да не пије небо, не би било кише,
Да не пију реке, морале би стати,
Да не пије сунце, престало би сјати.

Ваљево, 20. Фебруара 1886.

Неколико капљи на браду ми пале,
Па к'о рајско цвеће мирисати стале.
Ником зла не чинит'! — то је вера чиста!
Вера Мухамеда, Мојсеја и Христа.
Све друго дервиши измислили сами,
Да воде окате ка' по некој тами.
Ура, Христијани, Турци и Жидови!
Та сви смо ми браћа, Нојеви синови.
Нек вино потопи разлику међ нама,
Сви славите светлост са пуним чашама!
Нек винова лоза, та биљка чудесна,
Обвије сву земљу ка' дуга небесна;
Као какав обруч нека слогу стегне,
Нек луде умудри, нек утеши бедне.
И лозу и дугу бог је Ноју дао,
Онда, кад је воду са земље прогнао.
И кад умрем, вином нек се поспе рака,
То ђаури чине на им земља лака;
Нек ми се у вино и душа удави,
Па нек се пијана пророку појави.
Механџија, мрак ми — имаш мало свеће?
Држи те зидове! — кућа се окреће.
Где ти је то буре? — донеси га амо!
Већ не могу пити, ал да се гледамо.

Љ. П. Н.

ПИТА ХИЉАДУ ФОРИНАТА.

ПРИПОВЕТКА ЈАШЕ ИГЉАТОВИЋА.

(Наставак.)

Миливој Свилокосић, то је тај црни јурат, несуђеник Ђирковића Алке.

На Свилокосићу јагма од седам девојака, не зна, коју да узме. Једну би волео и другу би волео; она опет има велик мираз; да може, све би их стрпао у срце своје, које је доиста велико парасло. Ту су сретнији људи, о које нема јагме, а богати су, јер се за богатога ипак девојка нађе. Такови већма цене женску него ти размажени, као што је Свилокосић.

Свилокосић у многом размишљању: нећу ову нећу ону, не жени се, а девојке се поудаваше, богме не могу на њ чекати, док оседе. Кад се његове партије поудаваше, нове му се нису умилно пријављивале, био је извикан, да девојке само вара, већ су га и спевале, као што је то по малим варошима обичај.

Тако пролазе дани и године, Свилокосић се не ожени. Отац му је био могућан, но имао је више синова и кћери, па кад се поделише, падне му у наслеђство једна кућа с нешто мало зем-

љишта. Донikle се може живити. И доиста, Свилокосић је лепо живио. У друштвима добро примљен, добар певач и леп човек. Често је облачио атилу, на глави лака самур-капа, кратке кордованске чизме с мамузама, чакшире тесне у чизме, у паради опасана сабља, иначе виси му преко рамена попречно о дебелом црвеном гајтану en bandulière. Лепо је, видити лепа јурата, правих ногу, сразмерних удова, па још Миливоја Свилокосића са црпнурастим лицем, кад астраганску капу најери, коса свилена, бурмаста као у циганчета, а с два прста брк запиљи. Име му је Свилокосић, а коса му је свилена. У цркви он чита »оченаш« и »вјерују« и то са великим афектом, а лево око му једнако с бока у женску цркву стреља, а кад из цркве изиђу, сретна, коју Свилокосић испод руке кући прати.

Свилокосић ако је код девојака изгубио нешто од кредита, накнаду себи налази у том, што је опет од дама боље примљен. Свуд је први у колу.

Код таквих прилика није чудо, што је Свилокосић добро приман у кући Рогозићевој, па и код Ћирковића. Алка је већ заборавила неверност његову, а Ћирковић све жени чини по вољи, а радо се налази у друштву најотменијих, куд наравно припада и Свилокосић.

Рогозић, добар пријатељ Свилокосићев, дозивље овог, да му у пословима помогне, што овај радо чини, јер може што и научити. Кад има посла, остане ту на ручку, па и на вечеру. Госпођа Мица већ се брине, да Свилокосић буде са свиме задовољан, да се не потужи. Рогозић, отако се оженио, промењен човек, нетрудимо ради, много заслужује, хоће свету да покаже, како и као збрисан вреди, и мало их кућа, које су тако уређене и богато снабдевене. Мати му умре, те Рогозић подели имање са сестром Алком, и то му припомогне. У послу је неуморим те му недостаје времена обдан, да Мицу забавља, место себе допушта Свилокосићу, да је у празном времену варошким сплеткама забавља, што овај једва чека, јер у свачем је био брз, само на послу лаган.

Рогозић је још млад, горостасног строја, али нешто јако опада. Жути му се образ, унутри га нешто мори. Никад се не насмени, нити га што већма занима, сем парнице; што теже парнице, за њ важније, интересантније.

Сад је тек Рогозићу жао, што је Перу берберина у кацу бацио. У оно је доба мислио, шта њему сиромат брица да смета, берберин, који у протокол господе не спада; ипак га је криво обривао на кожи адвокатске дипломе. Да је то знао, не би у бербера био дирао.

Дакле, ту је Свилокосић добро приман.

И код Ћирковића је Свилокосић добро приман, на ручак, на вечеру, кад год хоће.

Мица Рогозићка лепо се носи, у дуби и кадифи, у свили и атласу, руке пуне бељензука. Не носи се горе ни Алка Ћирковићка и како Мица нову хаљину навуче, одмах и Алка себи нову прави. Ћирковић је могућан, може јој бити.

Свилокосић кад из цркве иде, сад прати кући госпођу Мицу, сад госпођу Алку, сад је код једне на ручку, сад код друге.

Једи то Мицу, што Алка себи прави хаљине истом тек што је Марко њој нове хаљине правио; Алки је опет немилост, што Марко толике хаљине Мици прави, а себе радом за њу мори. Што Свилокосић у једну и другу кућу долази, ни једној се не допада. Није чудо, снаха и заова, па један гост — Свилокосић — а два тањира.

Алка оде једно после подне к Мици па се разговарају.

Марко у својој соби ради, за женске полове не хаје.

Кад Алка дође, снаха је привидно лепо дочека, као другарица из детињства.

Седну. Мица штрика, па заподене разговор.

Алка седи на дивану, па гледи у очи, у уста Мици, шта мисли, шта ће прословити.

— Ала је тај Свилокосић чудан човек, остави те, Алка, мораде поћи за бакалина, а овамо га ипак примаш.

Мица то прослови, а гледи у зеницу Алки, прст на штрику јој застане, да чује, шта ће на то Алка рећи.

— Мицо, ти си смешна. Па шта к теби долази? Овде је готово окукао.

— Иди, бога ти, Алка, тај је тебе обожавао, не мене, а што овамо долази, то је други рачун. Марко је учен, да му пара нема, он пак, матор јурат, долази, да што научи. Но, Алка, теби се чудим. Ти си рада била за њега поћи, ал он, знаш, ердељски је тањир, са обе стране може се јести, дакле не веруј му, јер то није ни лепо, окренуо ти леђа, а сад опет мужу твој досађује.

Кад то Мица изрече, настаде кратка почивка, Алка се мисли па одгонетне:

— Јест, право кажеш, Мицо, Свилокосић је ердељски тањир, шта више, још ћу ти и то казати, да кад ме мој Јефта запресио, а ја га не хтедох, не бегенисах га, а мати ми на то рече, да ја хоћу леп чист тањир, но који је празан; него боље да бирам оног, који ме може господски држати, и ја примих реч материну, стегнух срце, и удадох се за мог Јефту, неискано доброг Јефту, а што к нама Миливој долази, то је тако исто као што к теби долази, да те забавља.

— Јест, и твој Јефта је добар, лепо се ти носиш, па како на мени видиш лепу хаљину, а ти себи правиш тако исто скупу.

— Правим ја и скупље хаљине, него што су твоје, моје атласке теже су него твоје.

— Ништа зато, ја ма какве да обучем, свет држи да су скупље, и моје бељензуке држи свет да су скупље од твојих, све то чини ранг, знаш, а ти си у рангу о један степен ниже.

То Мица рече као из шале, ал Алка осећа.

— Опет сам од тебе богатија, а и у рангу смо близу.

— Као небо од земље; ти, Алка, кад би се строго узело, још ти не пристоји шешир но-

сити, ти си нешто мало више од мајсторице, а ја могу носити и вал, — рече поносно Мица.

— И ја га носим, па ко ће ми стати на пут! одгонетне Алка.

— Бацимо то на страну, кажи ми, кога ради долази к вама Свилокосић, тебе или Јефте ради?

— А кога ради долази овамо?

— Марка ради, Свилокосић му помаже, он је код њега јурат, да се поучи. Али кога ради к вама долази? Јер ако тебе ради, онда је у тебе слабост, што примаш њега, који те презрео; ако пак Јефте ради, то не може бити, он није Јефтино друштво, и ти не би требала то да трпиш, па ни Јефта.

— Сваки нек чисти пред својом кућом, најбоље ће бити, одговори мало љутито Алка.

— Па баш да видиш, Алка, није никаква ни срећа с тим Миливојем, бекрија, карташ, ноћник, окукао у кафани, Марко мора по њега пандура да пише, брани ко за њега.

— Ћути, Мицо, знаш шта каже Немац: — wer schimpft der kauft. Зато се радо с њим испод руке из цркве пратиш. Бекрија, бекрија, али најпосле који јурат није бекрија! Бадава кад му добро стоји.

Тако се кошкају њих две које из шале које полуозбиљно.

Растале се привидно као пријатељски, али обе дишу за осветом.

Алка више неће Мици одлазити. Свилокосић стоји међу њима као демон, не да им се више приближити.

Алка кад види брата, оптужује Мицу, како много троши, луксус тера, а он сироман дању ноћу ради, само страсти њене да засити; како се по вароши свашта говори о њој и Марку, како мрзи родбину; Марко Алку не слуша, него јој вели, да му у кућевни мир не задире, и најбоље би било, да му не долази. Већ је од Мице набрушен.

Алка му неће досађивати, али ће Мици

тине пркосити, што ће све лепше дочекивати Свилокосића.

* * *

Време пролази.

Марко Роговић, премда већ сенатор па као судица магистратски дрма са вароши, није задовољан, каријеру је себи због бербера покварио, болује често; онај горостасни јурат погурио се, скуњиво, прса, лице му жуто као смиље, нешто му живот подгриза. Презрео је родбину, сирочад, браћа му не смеју праг прекорачити, не да Мица, па цео свет приповеда, како је Рогозића зауларила Мица, но он је неприступан, нико му не сме то спомињати.

Рогозић живи за посао, а Свилокосић му је подручан као какав адвокатски калфа.

Већ се и Свилокосићу досади бити матор јурат, па намисли, да положи испите адвокатске. Праксе је доста прибавио код Рогозића, но термин јуратства је прошао те је тешко добити дозволу. Но преко пријатеља Рогозићевих у Пешти добије дозволу, положи испите, па се са адвокатском дипломом врати кући.

Од старог јурата поста млад адвокат. Сад Миливој Свилокосић адвокат, а Марко Рогозић збрисан јурат! Чудна коб.

Свилокосић тера процесе, но неће ни कराка чинити а да не запита Рогозића.

Тако пролазе године, а Свилокосић се не жени. А и шта ће да се жени, кад је код Рогозића као код куће, осим стана сваке угодности има ту, лепа храна, фино пиће, гостољубива, пријатна домаћица. Одлази он и у Ћирковићеву кућу, то му нико не забрањује, па ни сама госпођа Мица, шта више воли, бар јој се тим повод даје, да може пред светом Алку боцкати, а да буде сама завесом сачувана од подлих језика. Ипак јој Алка дужна не остаје, па ту падају ситне и крупне речи. Неописана мржња међ њима двома, једна Френегонда, друга Брунхилда. Никад се не састају, а ужасан рат међу се воде.

И све то иде преко главе мужева, Марка Рогозића и Јефте Ћирковића. (Наставиће се.)

ОДЛЕТЕЛИ АНЂЕЛАК.

(НА СМРТ СИНОВИЦЕ ЗОРКЕ.)

О ноћи тихој, немој,
Са плавих висина
Анђелак зваше душу
Из земских долина:

„Душице, ходи мени,
Где вечни трепти рај,
Овде те мајка чека
И њезин загрљај!“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

И душица се диже
 Са црне земље гор,
 И кроз ноћ тиху, нему,
 Небесни јекну хор:
 „Слава ва вишњих богу
 На веки као сад,
 Међ нама нек је више
 Анђелак један млад!
 Не плач'те за њом доле,
 Утар'те суза лет,
 Душица њена мила
 Анђелски поста цвет!“

Такви се гласи чуше
 Са плавих висина;

О, збогом, дете драго
 Из плачних долина!
 Са земље ти се крете,
 Ах, зашто нисмо ми;
 Требаше, мили цвете,
 Да овде цватиш ти!
 Ил ти је тако брзо
 Додио земни свет?
 О, Вечни, ти сахрани
 Невини овај цвет!
 Нек цвета тамо, где га
 Анђелак доводи,
 И у сну нек нас тужне
 Са неба походи!

Драг. Ј. Илијџ.

ВРАГОЛАНКА.

ПРИПОВЕТКА.

НАПИСАЛА МИЉЕВА СИМИЋА.

(Наставак.)

„Затекао сам је, где стоји код прозора; отуда сам закључио, да са великим нестрпљењем чека своју пријатељицу. Узем жигице, запалим једну, па брзо почнем разгледати по соби, не бих ли спазио лампу; али ми она на срећу поможе: „Лампа је“, рече, „на столу, ја сам је амо донела, јер сам хтела да је сама приналим.“ Било вам је зацело дуго чекати, извињавао сам се ја, „али опростите ми, задржао сам се мало послом.“ Док сам то говорио, већ је лампа била принађена. Погледам је и — али шта ваздан да ти говорим о њој! Кажем ти, да никад нисам видно дивнијег створа. Чим сам ја припалио лампу, окрете се она неком отвореном путничком сандуку, и поче по њему нешто тражити и преме-тати, а о мени је баш толико бриге водила, као да ме није ту ни било. Али сам твм бље ја могао гледати њу. У један мах окрете се она мени. „Зар сте ви још ту?“ рече, као бајаги да не зна, да ја нисам изишао. „Ту сам“, одговорим јој, „чекам на даље заповести.“ „Хвала, више ми ништа не треба. Сад можете ићи.“ „А вашој госпођи пријатељици, можда ће што њој требати?“ Она ме чудновато погледа. „Неће ни њој, а најпосле ко зна, кад ће се она вратити. Већ сам се поплашила, да није на мене заборавила,“ дода мало срдито, „али ако она што усхте, ја ћу вас већ звати.“ „Па ја могу, ако дозволите, мало причекати,“ усудим се ја рећи, и погледам је молећи, како сам само могао и умео. „А ваш посао? Зар ви сад немате другог посла?“ — „Немам. Знате, ја сам тек од јутрос овде у кавани, па данас још не почињем баш прави посао.“ Она ме погледа својим

великим плавим очима, а на лицу као да јој одсину нека ванредна мисао. „Требате ли можда воде?“ запитам даље, па пођем бајаги да изађем. „Хвала,“ одговори она, „онај момак, што је био овде пре вас, налио је пуну боцу. Него,“ настави, а ја видим да је рада да се самном разговара, „реците ми, како је то, да ви као Србин — јер да сте Србин то и не сумњам — „Погодили сте.“ упаднем јој у реч. „Да, дакле као што рекох, да сте ви као Србин добили службу у овом сасвим мађарском хотелу, јер ја сам приметила, да су у овом хотелу сви остали момци, са којима сам ја говорила, Мађари. Па и сам ваш газда је Мађар.“ „Па то је врло лако погодити,“ одговорим јој ја. „Треба да знате,“ почнем се хвалити, „да ја мађарски тако добро говорим као да сам прави Мађар; јер знате, ја сам вам од вајкада имао дара за учење страних језика.“ „Па које све језике говорите?“ „Осим српског мађарски и немачки.“ Она ме погледа, па се онда крадом насмеја, ал то смејање није се мом оку омакло. Она је без сумње мислила, да ћу ја бар седам језика наређати, с тога ми је ваљда и рекла: „О, то је штета, што нисте још који језик учили.“ „Е знате,“ хвалио сам се даље, „ја сам имао стрица, који је, док сам ја био мали, увек говорио мом оцу: „Перо, знате мој покојни отац звао се Пера, Перо, говорио је мој стриц, „твог јединца морамо школовати, та штета би било, да се такав бистар деран забатали.“ Па онда би ме узео на крило, па би ми дуго говорио о том, како ћу ја, кад будем велики, бити доктор. И то он није говорио бадава, јер знате, сав наш род, наши суседи и

кумови, сви су увидели, да ја имам за то дара. Онда је баш бога ми штета, што се жеља вашег стрица није испунила, примети она, а тако ме погледа, као да јој је на језику да ми каже: баш си прави лудак.“

„Али реци ми, молим те, како си и могао тако лудо говорити?“ упита Марко.

„Е него, тек нисам смео заборавити на своју улогу,“ одговори му Лаза. „Али молим те, немој ме више прекидати, већ слушај даље: Како да није штета, одговорим ја на њену примедбу. Е, али шта ћемо, кад сам се ја у несрећан дан родио. Таман кад је требало да пођем на велике школе, а мој добри стриц умре. Чим се десила та несрећа, одмах је био мој рачун готов, јер мој јадни отац био је тако сиром, да ме је једва могао заранити хлебом, и одевати ме. И тако ми није остало друго, него да идем на занат. Али то ми се није баш тако свидело; па овамо онамо, доста то, да се ја решим на то, да будем келнер. А где сте били пре него што сте дошли овамо?“ У Т.: „Па како вам се свиди овде?“ Никако. Већ сам наумио да сутра откажем, а прекосутра ћу да се опет вратим у Т. Тек опет је тамо за мене боље.“ Па што се нисте одали на изучавање језика? Можда би ту могли доћи до чега?“ рече она, а ја јој са погледа прочитам, да ми се руга. Али крај свег тога ја сам се чинио невешт па јој одговорим: „Та то сам сад баш и наумио. Прво ћу да учим француски.“ „Дакле француски не знате?“ „Не знам,“ лагао сам ја. „Да збиља, та ви већ рекосте, да знате само мађарски и немачки.“ Таман је она то рекла, али врата се отворише и у собу уђе нека женска. Била је огрнута у црн дугачак огртач, а око главе је обвила црн густ вео, да су јој се једва очи видиле. Одмах сам видио, да је то пријатељица, коју чека

моја лепојка, јер, чим је ушла, рекла јој је: где си ако бога знаш? Али ова мора да се зачудила, што је мене нашла у соби; јер чим је ушла, застала је, па не скидајући вела с главе, гледала је час на мене а час на своју другу. „Не брини се“ рече јој моја лепојка француски, а и не сања, да ја све разумем, то је само келнер, иначе највећи лудак на свету.“ Сад је мало фалило, што ја нисам прснуо у смеј. „Ја ћу се,“ настави она, и даље разговарати с њиме, вредно је, да га и ти познаш. Ах, пази, молим те, немој да се засмејеш.“ „Али ако нас позна.“ „Не води бриге, та он је тек од јуче у овој гостионици, а биће овде само још сутра.“ „То је шта друго,“ рече та у црнини па скиде с главе вео, а ја видим, да је и она доста лепа плавуша, али тек се не би могла ни сравнити с мојом лепојком. „Зачудила си се,“ поче сад опет она ериски, „што нисам сама; та баш водем, што је овај човек наишао, јер ти си толико остала, да ми је је већ било дуго време. Али гле, та треба да ти га прикажем. То је, видиш, један несрећан младић, који би, да му је стриц остао жив, био доктор, јер су сви чланови његове породице, сви суседи и кумови, увидели, да има за то дара; али на несрећу стриц, који би, га био школовао, умре, па уместо доктора постао је на жалост келнер.“ Све је то говорила неким декламаторским тоном и то најозбиљније, али ја сам видио, да је много труда стало, да не прсне у смеј. Но њеној пријатељици мора да мање испада за руком, да се претвара, јер се одмах окренула прозору, да бајаги гледа месечину, а ја видим, како јој се рамена тресу од смеја. „Али збиља,“ настави моја плавуша, ви ми не рекосте како се зовете.“ „Јован Цветић,“ слажем ја и дубоко се поклоним.“

(Наставиће се.)

А П О С Т О Ј.

(ШЕТЕФИ.)

XV.

едно по једно породица уста:
Отац, који је лег'о најкашње,
Уст'о је први, мати пак за њим
И синчић старији. А одојче?
То с' још не буди, још дубоко спи...
Брат, отац, мајка, лако ступају
На прстима, и само шапућу,
Да не би чеду сан покварили.
О добри брате и родитељи!
Што шапућете, на што тихи ход?
Лунајте, ударајте,
Вичите, ништа с' не бојте!...

Одојче не ћете пробудити,
Јер не мож' чути ко је — умр'о.

Шта осећаше, шта мож' осећати
Отац, кад види мртав пород свој?
А шта ли онај родитељ,
Коме је плод од глади умр'о,
Невини, нежни плод?
Да ми сву снагу своје деснице
У моју руку сад улије бог,
Би-л и тад знао описати бол,
Који је срце мајке сиротне
Са тисућу новата растр'зо?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Пуст'те га, нагнут на чедо,
 Нек плаче, плаче, плаче,
 Нек јеца, запева,
 Нек из бездане тешких болова
 Узвикује до неба вишњега,
 Нек се проклетством, блатом душиним,
 Баца на свети бојжи лик.
 Пуст'те га тако, оставите га,
 Не дирајте га у светом беснилу!

С немим је болом отац стајао
 Над мртвим чедом маленим;
 А ко зна, да се није радов'о,
 Радов'о, што је — свршио?
 А старији братац
 Укочено је брата гледао,
 Премишљајући, како ће и он,
 Док умре, бити тако бео, блед,
 И тако миран — док умре и он,
 Док више не узгладује.
 Лагано, споро, ал' тек прођоше
 Тренуци први тешке жалости.
 И мајка преко чеда умрлог
 Онесвешћена лежи, мртва ли,
 Тек срцу јој одлаћуло,
 И узбуђени вали душе јој
 Не ударају више у небо,
 Већ шуме тихо, лагано,
 К'о класје, кад га ветрић задрма.
 Обрли мртво чедо
 И љубаше га нежно,
 Шапућућ гласом заповним,
 Као што шапће лисје у шуми
 У јесенскоме сутону.

Спаваш, чедо
 Малено:
 Шта ми сниваш?
 Кажи ми.
 Лепе снове
 Сниваш, је-л?
 Још те црна земља
 Не грли,
 Још те мајка љуба,
 Миљује.
 Спавај, спавај ми
 Чеданце,
 Бели цвете мој,
 Сјајни зраче мој,
 Ког ће сад прогутати
 Земља, гроб.
 Небо се горе румени,
 Сунчев зрак

Љуби га;
 И ја тебе љубим,
 Блед ти лик —
 Што се не румени?
 Још један пут само
 Насмеј се,
 Мени, мајци твојој,
 Срце душе моје,
 Плоде мој;
 Гробак зелен, бели крст,
 Под њим ти,
 Над њим ја.
 Шта то капље на крст твој?
 Није дажд,
 Већ су сузе моје.
 Ђути ти, лисје багрено,
 Чело гроба тог!
 Ја са чедом зборим
 Умрлим:
 Не буну де наш
 Слатки збор.
 Не боли те глава?
 Не боли те срце?
 Није ли ти тешка
 Земљица?
 Шта је мекше било:
 Моја рука
 Или сандук твој?
 Спавај, спавај,
 Мог срца голубе,
 Добру ноћ!
 Једно само чуј:
 Сањај и о мени,
 Да будемо скупа.

Док тако дете успављиваше
 И саму санах обхрва;
 А док је она спавала
 Муж је премишљ'о од чега ће сандук?
 И како ће му гроб ископати?
 Нема ни пребијене потуре;
 Освртао се по соби
 Би-л ишта нашао
 Ма од колике вредности,
 Да прода: ништа ништа немаде!
 Каква је била сад помисао,
 Кад од једаред задрхта, пребледи?
 Опazio је прстен на прсту,
 Од душе дражи прстен заручни.
 Тај мора сада продати,
 Да му чедо голо
 У земљу не пође.
 С тим драгим благом растати се мора,

Koje je veĳma ĳuv'o od oka ;
 Œto mu ne moĳa s prsta skinuti
 Toľiki ĳemer toľikih godina.
 S otim se mora saĳa rasti.

Od brige su mu vlasi sedile,
 No drugog puta niĳe imao !

Kaĳa je prsten s prsta skinuo,
 Pomisli, da mu srce trĳoše
 Iz ĳrudi ĳak, iz osnova :
 ProŒlost i saĳaŒnost
 Od jednom bi mu rasечena saĳ,
 Bi razruŒen most
 Koĳi je spaĳo zimu s proleĳem,
 Skрхane lestve, na koĳima se
 Sa zemље dig'o u nebo.

Ali je biti moralo,
 Da mu ĳedo ĳolo
 U zemљу ne poĳe.
 Lepo su ĳedo poĳrebli,
 Saĳduk od tvrdog дрва stesашe,
 A poĳriŒe ga svilnim poĳrovom
 I na ĳrob velik kaĳen vргоше ;
 Jer prsten skupo poĳran bi,
 A daĳoŒe na poĳreb sve.
 Otaĳ ne moĳa uzeti na duŒu,
 Da od svog зарuĳноĳа прстена
 Na ĳleb zaĳrĳi jeĳnu pariĳu,
 Maĳar da ĳleba nisu imali.
 Taĳ ĳleb bi u њem otrov poĳtao,
 I otrov'o bi ga,
 A on joŒ mora duĳo ĳiveti !

(Наставиће се.)

Благоје Браић.

СВЕТОЗАР ВАЈАНСКИ

С Л О В А Ч К И К Њ И Ж Е В Н И К .

П И Ш Е Д . В . Д О В Р О С Л А В .

(Наставак.)

а сад да пређемо на песнички рад Вајансков, узевши у обзир важност, са којом је он као важан чинилац силно захватио у спољашњу и унутрашњу судбину народних културних тежња, заиста бисмо само са највећом стрепњом за судбину тих тежња могли записати, шта би без њега било с народом у најнезгоднијим временима. Јасније нека нам то покаже здрави темељ његовом књижевном смеру у теорији и пракси.

Песничка његова радња није баш здраво рано почела. Дух је његов и ту требао развитка. Шефелови »Горски псалми« („*Žalmy z hôr*“) били су увод тој радњи. И мађарска критика (*Philologiai közlöny* 1879.) признаје, да је Вајански вешто превео те псалме. Са гледишта метричког савршенства има да се замери стари онај шлендријан словачких песника од 1845. године амо. Тек збирка одабраних његових песама, „*Tatru a moĳe*“, која је угледала света године 1880., сасвим је на боље окренула те је правилном вештачком стиху и у словачком песништву прокрчила пут. Промена се та допала свима у домовини а нарочито су је лепо дочекали у Чешкој, и публика и књижевници.

Запитамо ли се, шта је садржај тој збирци песама, то се у главном може збирка поделити у три групе: 1. песнички створови из подручја

индивидуалног живота, 2. слике с пута, 3. епски спевови. Тим групама дабогме да не одговарају оних седам одсека, у које је подељена збирка. То су: *Zvuky*, *Maják*, *Jaderské listy*, *Sny* а *báje*, *Ratmir*, *Herodes* и *Dozvuky*. Исто се тако не може узети доба постања им да је одсуђивало, где ће се метнути која песма. Али се не може порећи, да ред тај много доприноси целокупном ефекту, јер се делови зглабљу у целину и као целина сачињавају симфоничан систем, у коме се реченице у различном карактеру и по одређеним правилима састављене све односе на један те један заједнички основни осећај, коме А. С. Хомјаков даје основне карактеристике у овим речима:

Народы собрались изъ дальних сторонъ
 Волнуются берегъ и море,
 Безумной борьбою весь миръ потрясенъ,
 И стонъ надъ землею, и на моръ стонъ,
 И плачъ и кровавое горе.

Jaderské listy су коло песама, писаних у Далмацији (1878.) а садрже низ најлепших и најједријих песама, какве их је у тој врсти могао спевати само Вајански. Војничка га је дужност отргла из милог круга породичног, не у рат, који би пре одговорио био његовом духу, него у окупацију. Са чудноватим је осећајима стао на далматинску земљу, која му је горела под ногама, удисао је морски зрак, који му је

изгледао запаљив и као створен за моћни импулс к ослобођењу југословенских народа. У лепим жанр. сликама исто тако, као и у рефлексијама, у којима се изражава дубоким мислима зауздано му чувство, осећају се још утисци

Starucha sa o palici kniše
 Ponad Risaň strmou serpentinou;
 Postretol ju vojak, cudzí rúchom,
 Cudzí rúchom ale priateľ srdcom;
 Slnko peče z neba holubieho.
 „Sadni, matko, pod ker granátový,
 A povedz mi, koľko že máš synov?
 Matky radi synov spomínajú,
 Nado všetko matky hercegovské.
 Starucha sa kvilby rozplakala,
 Zalomila svoje vetché ruky:
 „Čo sa pýtaš, vojak, cudzí rúchom,
 Ty mi srdce naplňuje žalom!
 Troch synov som porodila v kučiu,
 Stojanovi Turci hlavu stali,
 Keď sa bili naši sokolci
 S Muktar pašom, tam v krvavej Duge.
 Lež neplačem za Stojanom svojim,
 Bárš mu oči vypichali čierne,
 Bárš belunke rozsekali telo,
 Skalným vlkom za potravu dali.
 Božko, syn mój druhonarodený
 Vykrvácal tam u Vučidolu
 Verný bratom našim Crnogorcem
 Desat' Turkom bujné srazil hlavy,
 Jedanasty mójho Božku zrubil.
 Neplačem ja za Božkom junakom,
 Bárš mu oči vypichali čierne,
 Bárš belunke rozsekali telo,
 Skalným vlkom za potravu dali!“
 A starucha väčšmi zaplakala,
 Väkšmi ruky zalomila vetché
 Za čím kviliš, matko nešťastlivá,
 Keď sa pýšiš smrťou synov svojich?“
 Odveti mu rozžialená matka
 Pre slzenie sotva vpravet pládze:
 „Pre národ som synov porodila,
 Porodila pre junácku slávu
 A pre našich bratov pobratimov.
 Kebych dvanásť rujných synov mala,
 Všetkých bez slz vlasti obetujem!
 Ale plačem za synakom Markom
 Plakať budem do čierneho hrobu:
 On nepadol ani v Duge slavnej
 Z Vučidolu prišiel neranený;
 On zomiera vo vyhnanstve hladom,
 Pri .... ztuchlej kukurici!“

Осим оштрога и својскога схватања онога, што му је спољње дато и чему се он у приказивању своме тако сасвим подвргава, исказује се у осталим песмама још и мислено, топлим осећајем задануто посматрање. У »Хрватској вили« 1884. у бројевима 38. и 45. вели за »Jaderské listy« Јосип Милаковић ово: У »Jadranskih listovih« је pjesnik baš majstor-

историјских догађаја, што се тада збили, осећа се понос са узвишених дела црногорског јуначког народа. Као пример из тих слика, што махом извиру из срца а дичи их свеж хумор, нека служи трећа песма:

Стара бака о палици греде
 Инад Рисна стрмим серпентином,
 Суерео је војник с туђим рухом,
 С туђим рухом, ал пријатељ срцем;
 Сунце пече с неба голубијег.
 „Седни, мајко, под-а дубн гранатов,
 Па ми реци, кол'ко имаш сина?
 Мајке радо спомину синове,
 А понајпре мајке Херцеговке.“
 У плач на то бризнула старица,
 Кришт' стала своје суве руке:
 „Што ме питаш, синко с туђим рухом,
 Ти ми срце напуњујеш јадом!
 Три сам сина изродила дома;
 Од Турака погин'о ми Стојан,
 Кад се били наши соколови
 С Муктар пашом на крвавој Дуги.
 Ал не плачем за Стојаном својим,
 Ма му очи извадише црне,
 Ма му бело псекоше тело,
 Горским вуком оставише пљеном.
 А мој Бошко, син мој другородни,
 Погибе ми на Вучијем долу,
 Црногорцу вером не преврну,
 Десеторо посече Турака,
 Једанаести мог Бошка погуби.
 Не плачем ја за Бошком јунаком,
 Ма му очи извадише црне,
 Ма му бело псекоше тело,
 Горским вуком оставише пљеном!“
 И старица већма заплакала,
 Кришт' стала своје суве руке.
 „За ким цвилни, мајко ојађена,
 Кад се смрћу својих сина дичиш?“
 Вели њему ојађена мајка
 А од суза једва проговара:
 „За народ сам синке породила,
 Породила за славу јуначку
 А за нацу браћу Црногорце.
 Да бих дван'ест имала синова,
 Без суза б' их роду поклонила!
 Већ ја плачем а за сином Марком
 И плакаћу до црнога гроба:
 Не погибе на крвавој Дуги,
 А без ране дође с Вучидола;
 У изгнанству умире од глади
 О ..... тврдом кукурузу!“

ski umio oponašati naše narodne desetercem pjevane junačke pjesme.

Највећи му епски спев »Мајак« (Pharus) одликује се лепотом композиције; распоред је радње у том спеву пун ефекта а радњу саму оживљава дах праве епске умилности. Прича би у првобитној клици својој као типски пример неустрашине љубави могла подсе-

тити на локалну скаску какву са приморја као нека врста реминисценције на Ироју и Леандра. Али је то могла бити само песничка вештина, што нам је пред очи изнела развој страсних душевних расположеја у савршеном

колориту приказа у пуној мирноћи и јасној светлости. У лепим лирским интермецима излива се и појезија осећаја у лакој облику песме; иста је то она жица, коју Вајански и иначе уме тако срећно да уздрма.

(Наставиће се).

СВОЈИМ ДВОМА СИНОВИМА

(СТЕВАН МИЛОВ.)

Д свега усуд мало ми дао,
Кад бих с усева свог збир'о цвет,
Кад би ми поглед кроз сузу пао,
Шта ми све суров погази свет.
Чув'о сам искру сред срца свога,
А сјаја њеног не виде дан;
Ја стварах, жуђах с вером у бога,
Па опет остах самохран.

Самохран с вама, са љубом верном,
Што са мном сваки делила вај;
Па шта ћу више у свету дерном?
Зар није доста дарак и тај?
Доста огњишту, што смо га дигли,
Доста је срцу, што љубав зна:
Ал није духу, што стварат хтеде,
Врхунцу досећ', ронит' до дна.

У хуци бурној, у борби крутој
Умукао ми борачки глас,
Слабачак бејах у вреви љутој,
Што негда створих, не нађе спас.
Нигде, па гдегод глен'о у кутак,
Не загреја ми ничији жар,
Горко ме куша сваки тренутак,
Како знам себе одрицат зар.

(In der Sonnenwende 1877.)

Ал ви, ви храбро држите оно,
Идите мети, куд ћете поћ';
Ако сам ја и нагло орон'о,
Челична *ваша* нек буде моћ.
Где стрепљах ја у бојној хуци,
Где не прокрчих метежа ја,
Оружје оштро у вашој руци
До мете пута нека вам да.

Ма како да су путеи камени,
Ма како студен био вас кад:
За сваки нађ, што смрче мени,
Нов нека вама васкрсене нађ.
Што ја изгубих, што борба здроби,
Нек за вас буде наслеђство то,
Ви буд'те борци сретније коби,
Вас нек увенча поносно.

Од бога ћете вечнога смети
Тражит' к'о стари, к'о свети дуг;
Нос'те у срцу аманет свети,
Челична храброст буди вам друг.
Нек цео свет противу вас стане,
Немојте презат', док живот ври!
Где једном бабо ваш рањен пане,
С победом барјак забод'те *ви!*

П. А—В.

ПЈЕСМА О ХИЛДИБРАНДУ И ЊЕНА СРОДНОСТ

СА ЊЕКИМ СЛОВЕНСКИМ ПЈЕСМАМА.

Дувени словеначки научењак и професор славистике на градачком универзитету, др. Григорије Крек, штампао је у „Kresu“ од прошле године своју расправицу, у којој испоређује њемачку народну пјесму о Хилдибранду са неким словенским народним пјесмама. Држимо, да не ће бити згорег, ако упознамо и српску публику са тим његовим радом, а тим више, што се ту испоређује српска народна пјесма о Краљевићу Марку.

Борба *оца са сином или међу браћом*, која се већим дијелом трагично свршава, ето то је у главном садржај тих пјесмама. Пјесме, у којима се прта борба *оца са сином*, обичније су и *старијег иорије-кла*, као што су руске, грчке, перзијске, ирске, француске, њемачке и друге. И у Срба има пјесма те врсте, по у њој је свршетак боја, а и сама борба у неколико друкчије нацртана.¹⁾ Али морам признати,

¹⁾ Вук, српске народне пјесме III. књига 390—403 стр. Беч 1846.

да ми се није та пјесма баш свидјела, а особито кад узех да је испоређујем са пјесмама руским те врете.

Узалуд сам претраживао по збиркама српских народних пјесама и приповиједака, не бих ли нашао коју згоднију, и што се није дало радом постићи, постигох случајем. У пошљедњој години свог онстанка донео је дубровачки „Slovinaс“ у свом 35. броју једну пјесму, коју је прибиљежио неки П. Б. у Неретви.

Ево те пјесме:

Појашно јунак на дорину,
Појашно преко Босне равне,
Преко Босне и Херцеговине.
О бедрих му ђорда поиграва
Па је момак ђорди бесједио:
„Ој бора ти, оштра ђордо моја,
Шта се теби јутрос догодило,
Тер се нешто, бона, поиграваш?
Ако си се крви ужељела,
А ево ти тврду вјеру дајем,
Ког јунака на путу суеретнем,
Хоћу ти њиме заметнути кавгу,
Хоћу њему одрубити главу,
И рујне те напојити крвце . . .“
Ипштом момче тако бесједило,
Ал' ето ти јунак шарца јаше,
Па је њему јунак бесједио:
„Чу ли мене, момче са дорина,
Уклон' ми се с пута странпутицом.“
Одговара момак са дорина:
„Чули мене, јунак са шарина,
Нјесам јутрос дору појашно,
Свакој баби да се клоним с пута!“
Кад то очу јунак са шарина,
Он допаде момку на дорину
Ту су бритке повадили ђорде;
Замахнује јунак са шарина,
На штит чека јунак са дорина,
О штит јак се поломила ђорда.
Замахнује јунак са дорина;
Како ми је лако замахнуо,
Бјеле прси бјеше распорио,
Распорио јунаку на шарцу;
Виде му се бјеле цигерице
И црна му јоштер провирује,
Паде јунак на траву зелену.
Ал' допаде јунак са дорина,
Да ће њему одрубити главу.
Ал' му вели из траве јуначе:
„„Бора теби, јунак са дорина,
Каж' ми право, што ћу те унитат:
Откле јеси, од кога ли града,
Како свијет кољено ти виче?““
„Ја сам јунак из Прилина града.
Ево има десет годин дана,
Откако ми бабо одишао,
Па ни трага, ни о њему гласа;
Тер је мене опремила мајка,
Да потражим по свјету бјеломе,
Не бил' гдјегод мога бабу наш'о,
Ја л' му гласа гдјегоди дочуо.“

Ал' вели му јунак из травнице:
„„Гром т' убио, змије те узјеле,
О мој синко, Краљевић Матија,
Јер погуби старца, бабу свога,
Ја сам јунак Краљевићу Марко!““
Кад то чуо Краљевић Матија,
Он отпара рукав са кошуље,
Своме баби рану затискује,
Па отпаса свиленога паса,
Свога бабу добро пренасује,
Од бедара до бјелих недара;
Па га врже на свога шарина,
Поведе га к бијелом Прилицу.
Ту дозивље два ећима млада
Нека њему ране завидају.

Замисао те пјесме иста је, која и у многим руским народним пјесмама о борби Илије Муромца са својим сином, и ако се у неколико разликује у цртању саме борбе.

Већ сам једном нагласио, да је она пјесма старија по свом постанку, која се трагично свршава.

Витна разлика између пјесама старијег и новијег постанка јест, што у првима убија отац сина, а у другим упознају се отац и син и скупа иду кући. Изгледа ми као да је такав свршетак постао под утицајем разнежене романтике, које не налазимо у бугарским, руским, а особито у српским народним пјесмама. А да је трагичан свршетак у тим пјесмама заиста печат старине, видимо из старо-грчких, иранских и ирских народних умотворина. То се исто не може тачно доказати и за старо-немачку пјесму о Хилдбранду,¹⁾ јер се изгубио свршетак, али свакако ће бити, да се та старо-немачка пјесма није разликовала од старо-грчке, иранске и ирске.

Са овом старо-немачком пјесмом најбоље се подудара од словенских пјесама руска. Илија Муромца убија свог јуначког сина. Да би надбио син оца, никако се не слаже са назорима руског народа, и као што мал-не све пјесме о њему причају, није било суђено Илији Муромцу, да у боју погине. Чудновато је, да у једној пјесми ступа у борбу *кћи* мјесто сина, па и њу погуби Илија.²⁾ Послије овога свакоме мора чудно изгледати, кад наједанпут наиђе на пјесму, гдје се борци измирују. Кад сазнаде Илија, да је младић, с којим се борио, његов син, узима га за бијелу руку и пољуби га, па ће рећи: „Здраво да си, дијете моје мило, ја сам Илија Муромца, твој отац!“ По том одјезде на чилим коњима у стони Кијев „ко солнишку, ко Владимиру“, који их радосно дочега и почаста, и гдје осташе два мјесеца дана у

¹⁾ С. W. M. Grein „Das Hildebrandslied.“ — K. Müllenhoff und W. Scherer „Denkmäler deutscher Poesie und Prosa aus dem VIII.—XII. Jahrhundert.“ — Goedecke „Grundriss der Geschichte der deutschen Dichtung aus den Quellen.“

²⁾ П. Н. Рибников. Пјесме 1. књига. 66—75. стр. — Хилдбердинг „Олѣжскія бълни“ 461—468 стр.

друштву са осталим ваљаним јунацима и храбром јунасињом (свакако матером Илијиног сина.¹⁾ С овом пјесмом подудара се мал-не са свим једна друга пјесма, само се у том разликују, што се у овој боре „два брата, до два краљевића“. Ови кад се упознају, полазе скупа својој матери.

Претпошљедњој руској пјесми одговара српска пјесма из Неретве. Као год што су многе њима сродне пјесме — а особито немачке — млађег поријекла, тако су и ове двије. У немачкој причи о Вилкину или Тидрексу (из прве половине XIII. века,) има епизода, у којој је изнесена борба Хилдибранда са Алибрандом (гл. 406—409). Хилдибранд се враћа у своју отаџбину. Кад је био већ близу својих дворова, ал' изиђе му на сусрет јунак на бијелом коњу и у бијело одјевен. Заметаше борбу и поломише копља један другом о штит. Сад скочи старији са коња и маши се мача, а то исто учини и млађи. Били се, док се не уморише. Сад ће да запита Алибранд: „Ко је тај старац, што ми се тако дуго опире? Реци, ко си, па положи оружје, ако ти је живот мио. Не оклијевај, јер можеш се покајати.“ На то ће Хилдибранд: „Ако ти је стало до мог имена, а ти најприје реци, ко си ти и од куда си, те прије него се растанемо, положи оружје. Не ћеш ли милом, а ти ћеш силом!“ Опет поскочише и борба отпоче по други пут, и то много жешћа. Кад се уморили, опет питају један другог за име, но узалуд, јер неће да рекне ни старији, а ни млађи. Борба поче и по трећи пут, и то још жешће. Старац приђе младићу и довати га мачем тако снажно по бедру, да овом поклуче нога. Сад ће рећи Алибранд: „ево ти мој мач, јер видим да си ме побједио.“ Старац да довати мач, а онај изманувши хтједе му одсећи руку, но овај подмете вјешто штит, па рече: „Тако сјећи научио си можда од своје жене, а не од оца“ и оборив га на тле, клече на њ и упре му мач у преа, па настави: „одмах кажи, ко си и од куда си, јер ћеш погинути.“ Алибранд још једнако ћути. Хилдибранд опет запита: „Ако мислиш не погинути, одмах реци, јеси ли ти мој син Алибранд?“ Напошљетку проговори онај: „Ако си ти Хилдибранд, мој отац, а ја сам Алибранд, твој син!“ Сад га пусти Хилдибранд и он устаде, па се пољубише, посједоше добре коње и одјездише кући. Мати Алибрандова изађе им у сретање, а кад виђе, да јој је син крвав, заплака се и упита, ко га је ранио, и ко је његов пратилац. А кад син рече,

да га рана не боли и да га је ранио његов пратилац — отац Хилдибранд — а она се зарадова сину и супругу.¹⁾

Што је овдје у прози испричано, то је доцније пјесма опјевала. Та пјесма сачувана је у разним облицима и била је доцније преведена на дански. И у пјесми приказана је борба оца са сином, а кад се упознаше, опријатељише се и син води оца својој мајци Ути, а ова им се здраво обрадује.

У погледу испоређења важнија је по српску пјесму од ове немачке средњо-грчка о *Андрониковом сину*.

Сарацени пустошећи заробе Андроникову жену, која је већ девети мјесец носила под срцем чедо. Она роди дијете у тамници и одоји га у веригама. Кад му је било година дана, већ је пасао мач, а кад наврши другу, ватао се копља, треће пак године дорасте до јунака. Слава о његовом јунаштву рашчула се. Никог се није бојао. Доведоше му вранца, он га усједе и одјаши у планину, гдје се обично Сарацени надскакивали. „Толико би и жене могле скочити! . . . Дед, узмите ме тројим веригама, на очи ми свежите троструку мараму, метните ми на рамена брава од три центе, а ноге ми окујте у тешке синцире — па да видите, како скачу Ромејци јунаци.“ Што рече, то и учинише — а он раскинувши све споне прескочи девет сараценских вранаца и скочи на десетог, на свога. Кад се вратио из планине, рече му мати: „Сине, кад поћеш оцу своме, пази на ово, што ћу ти сад рећи. У свију су чадори црвени, само је његов црн. Не силази са коња, док ти се трипут не заћуну.“ Он послуша матер и учини, како му рече. По други пут појаши вранца и сиђе у поље, гдје угледа саме црвене чадоре, а међу њима један црн — чадор свог оца. Пободе коња и за тили час би код црног чадора. Пзиђе Андроник и љутит се продере на дерана, велећи му, да сиђе са вранца. Запитаће га Андроник: „Лудо дијете, реци, ког си рода и племена и ко су ти родитељи?“ „Док ми се трипут не заћунеш, не скиде ме нико с коња.“ Кад видје Андроник, да му наговарање не поможе, задовољи дјетињој жељи, а овај сиђе. Поново упитан, ког је рода и племена, рече, да је Андроников син, који је рођен и одрађен у веригама. Андроник га мило погледа и расплакавши се огрли га, благодарехи небу, да се опет здраво нађоше.

¹⁾ Киријевски. Прилози за VII. књ. пјесама, 1—7. стр.

¹⁾ Grimm „Die deutsche Heldensage“ тј. 23. — A. Rasmann „Die deutsche Heldensage“ II. 640—644.

КЊИЖЕВНОСТ.

Др. ФРИДРИХ С. КРАУС

ПРЕД СУДОМ ЗНАНСТВЕНЕ КРИТИКЕ.

Прије кратког времена изашла је са четвртим дијелом потпуна осма свеска Јагићева Архива (Archiv für slavische Philologie. Achter Band, 4. Heft). У том четвртном дијелу међу осталијем приказима највише нас данас занима критика ученога слаviste на Краусово „најмонументалније дјело „Sitte und Brauch der Südslaven“.

Прочитавши овај Јагићев приказ, не могосмо се довољно начудити, како се у нас могло наћи људи, који, ваљда толико исто вјешти оцјени, као и др. Краус, истрчаше и поклонисе се „ученом“ доктору, прије него је знанствена критика своју ријеч казала. Ти људи мора да су сад сами себи смијешни.

Ми не појмимо, од куд толика најивност. Чим странац тури у свијет коју о теби, удри одмах у јалакање, а нијеси још ни дорастао, да оцјениш оно, што је пред тобом, а камо ли, да сазнаш мотиве, који кренуше писца на такав рад. Данас, кад смо већ чули одсудну ријеч, којој више поговора нема, — не можемо, а да не осудимо све оно, што је до сад писано у хатар дру Краусу. А и онај г. Вицко у Америци валда се већ уверио, да од панегирика дру Краусу нема више ништа.

Овом приликом нашао се др. Краус први пут пред судом строго-знанствене критике а са својим дјелом „Sitte und Brauch der Südslaven“.

Вриједно је саопћити језгро те критике ради оних читалаца овога листа, којима можда не би дошао до руку Јагићев Архив. Вриједно је упознати дра Крауса, особито у ово вријеме, кад му чак њеки српски листови проносе славу свијетом а овамо није у ствари ништа; да промућкаш па да пролијеш.

Чудан ли је човјек тај др. Краус; до сад нека мала загонетка, ал' од сад провидиш га како цједило. Чудан ли је светац и та строга наука, нико ти не зађе за слабу цијену у њезине храмове! Нашта ти се њеки монструм, па не може свијет у први мах чуду да се довије; дигнеш прашицу око себе па порени с њим у храм строге науке, врзеш се око врата, хтио би унутра, док се наједанпут не укаже озбиљно лице којег ветерана-научника па са палицом, што се критика зове, — по прстима.

Е тако би и са нашим доктором. Мучно ли је чекао др. Краус на ову одсудну ријеч. Горе му бјеше по Хајнриху у Каноси, од кад учени Јагић даде ријеч на стр. 356. Архива, да ће приказати то научно етнографско дјело, на које је др. Краус у

пошљедње вријеме много претом указивао, кад би се повела ријеч о коме приједмету те врсте.

Огромно дјело од 700 страна, једина узданица дра Крауса, па сад наједанпут не зна му се ни кестију. Али шта ћеш, родило се прије времена, па му баш не бјеше дана!

Чудни звуци кренуше прије кратког времена тамо од Петрограда — Берлина; ријеч је пала одсудна, непристранина, строга и научна, па сад не само да провидимо научну спрему г. доктора, него и њега самог.

Па да вам кажем, вама, који нијесте читали Архива, какав дође др. Краус према критици ученога Јагића, какав накарадан костур остаде од његова „Sitte und Brauch der Südslaven“, кад људи од науке поскидаше комад по комад, што је туђе.

Дјело је Краусово пука копија Богшићева „Зборника“, то му је главни извор; добра половина је отуд извађена. Раздијелио га је др. Краус у тридесет глава па мал' не у свакој Богшићев „Зборник“. Ето, до тога је дошао Јагић, пошто је анализовао свијех тридесет глава докторове књиге.

„Доста је“, рећи ћете, „сад га већ знамо“. „Стрши се, срце“, па кад то знамо, да видимо, шта све умије др. Краус.

Ондје, гдје Богшићево дјело није пружало материјала, ту је вадио др. Краус из другиж књига, компиловао туђу душевну својину и најзад коментовао оно, што су други краће казали. Прво двоје чинио је валда за то, да би дјело добило критично-научан изглед, а потоње само за то, да се са њеке ауторитативне висине баца каменом на радње свјих претходника, којима би баш имао благодарити рођење свога недоношчета. Празнине и шупљине хтио је г. доктор да зачини пријеводима наших народнијех умотворина и сва му је заслуга у томе, да добро превађа на њемачки. Е дакако, засјести само годину дана, па пабирчити туђу муку и превађати, шта ли се ту даде „учинити“, па није ни чудо, да је „Sitte und Brauch“ на 700 страна развучено. Цијело дјело у толико је вриједно, у колико је оно вриједно, што је г. доктор за подлогу узео, што је компиловао, па онако згодно превађао на њемачки (без обзира на гиксере). Све оно, што је др. Краус као добро употријебио, вриједно је само собом и за себе; о цјелини не може бити говора а још мање о начелу и методи; мало је ту докторова рада; пријеводи кште на све стране. Још ако додамо, да му је критика по ријечима Јагићевим „von untergeordneter Bedeutung“ па онда без мјере неправедна,

ласно је увидјети, колико вриједи ово дјело пред очима строге науке, како се оно указа пред очима ветерана-научника Јагића, коме ваља да смо благодарни, да својим критичким ножићем расправи овај монструм Краусов и поодсијеца, што је туђе па одбаци накарадни, шупљи костур, да иструне у забораву.

Ово већ, што до сад нађосмо у редовима Јагићеве критике, довољно би било, да будемо на чисто са др. Краусом и његовијем дјелом. Али неће шкодити, ако још понешто изнесемо, да би још боље упознали дра Крауса у правој боји, којом му је и дјело бојадисано. „Куд ће ивер од класе“ — вели народна пословица. Пођимо само са Јагићем па да се нагледамо чуда невиђена; па свакој стопи учини дра Крауса. Др. Краус више је дрзак него што има знања, што међу тијем није чудо, јер знак знања је скромност. Смијешно је управо докторово знање vis-à-vis оној критици, којом он друге части. Мал' не да повјерујемо у оно, да сваки човек по себи суди, кад посматрамо дра Крауса онаковог, каквог га нам је Јагић приказао, у свези са онијем разметањем и растријесањем над другијем. А међу овијем је и таковијех, спрам којих се др. Краус и не види. Ми се слабо обзиремо на Краусове ријечи али куријозума ради, да саопшимо, колико тај и такав Краус цијени големе заслуге Вука Караџића. Само усјани мозгови кадри су овако што продуковати.

На страни 347. дру Краусу је Вук само вриједан скупљач, али никако књижевник, као што бјеше н. пр. Д. Обрадовић а још мање филолог, како га прогласише са „позване стране“. (Тај и такав Краус

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

„У народу нашем има много малијех приповиједака, које се као пословице приповиједају; — понајвише је обичај, да се уза сваку оваку пословицу цијела њена приповијетка најприје приповједи.“
Вук.

I.

Приповеда се, како је неки господин путовао у лакој капути по јакој зими, а кад озебе и стане ударати зуб о зуб, кочијаш му даде своју опаклију да се огрне, под којом се он до миле воље разгрејао. Господин огрне опаклију пак ће за мало рећи кочијашу: „Ама, човече божји, како оно рече, да се зове ова кожушина?“ — „Зове се опаклија“, одговори му кочијаш; а он њему: „*Није ово опаклија, брате, већ добраклија, јер ево ја се откравих под њоме.*“

II.

Погађао се Банаћанин да служи у некога Сремаца, па кад га овај запита, да ли знаде што и око винограда, Банаћанин хтевши се похвалити да то врло добро разуме, рекне: „*То више не роди* (мајка)!“ А Сремац њему: „Е, брате, кад мој виноград неће више родити, нећеш ти њега копати.“ Па га одбије.

III.

Ударио лед на винограде, а неки човек простре кабаницу на три чокота па их тако спасе од туче.

је „позвана страна“, све оно друго не вриједи ништа!)

Јагић оставља читаоцу, да сам карактерише такову тврдњу а дру Краусу цитује ријечи Копитарове, што их рече о Вуку још 1826. године. „Ich darf mit gutem Gewissen und Grimm's, Ihrem (нише Köppen-) und aller Competenten Beifall dabei bleiben, ihn (т. ј. Вука) für den besten Kopf Serbiens, den ich kenne, zu halten; vor allem ist er ein grammatisches Genie.“

Не знамо, да ли је ово увјерило дра Крауса о противном, јер он у својој силној машти не види ништа друго, до ли своју компетенцију; међу тијем то нас се мало тиче; његово мишљење толико је исто сигурно, као и врбов клин.

Исто је тако еклатантна намјера дра Крауса у XVII. глави, што је под насловом „Die Heirathsbedingungen.“ Ова тема спада у изворе обичајног права; ту се дакако могло богато црпети из Богишићева „Зборника“. И др. Краус није се ни најмање женирао. На исту главу накаламио је др. Краус против сваког очекивања (додаје Јагић) библијографски пријеглед литературе, што се односи на обичаје о свадби. Да је тај пријеглед врло сигуран, то се разумије. Јагић је већ упутио „ученог“ доктора, шта му све још ваља читати, да тај пријеглед буде што потпунији; задао му лијепу лекцију. Међу тијем све то ништа. Др. Краус изнио је поменути пријеглед само за то, да онако по свом ћефу њекоме подијели милости а њекога опет што ниже спусти, да би тиме себе уздигао — јасна карактеристика сићушнијех људи.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кад грожђе приспе, он га обере и смуља у једну чашу, па приносећи чашу устима рекне: „*Ово сам од бога отео!*“ али му се у том омакне чаша из руке и вино се пролије на земљу.

IV.

„*Ајде, Ђосо, да ми што слажеш али да се много не мислиш*“, рекао Турчин сретнувши Ђосу у путу; а овај њему: „Иди, — вели — Турчине, с милим богом, није мени до твоје лакрдије већ до моје големе невоље.“ — „А каква ти је невоља?“ припита га Турчин. Ђоса одговори кроз сузе: „Умр'о ми отац, па немам су чим да га укопам.“ Онда се Турчин маши у џеп и извадивши неколико дуката, даде их Ђоси говорећи, да тим укона мртва оца. А после неког времена смотри Турчин Ђосу где иде с оцем, па га ослови: „Море, Ђосо, ти вељаше, да ти је умр'о отац, а видим, жив је и здрав?“ — „Ех, па ти ми рече, да ти што слажем а да се много не мислим, па ето сам ти слагао!“

V.

Неки поп тужио берберина, што неће да му плати бир, а берберин се изговарао, да никад не иде у цркву, и да му иначе поп не треба у кућу. Али су-

дија ипак осуди берберина, да мора попу бир платити, а од воље му је ићи или не ићи у цркву. Онда берберин, плативши попу бир, тужи попа, што неће да му плати за бријање. А поп се стаде слатко смејати, па каже, да он као поп не брије своје браде никад. „*Не чини ништа*“, каже му досетљиви берберин, „*ти мени, оче, плати за бријање, а од воље ти је после бријати или пуштати браду.*“

VI.

Разговарали се ловци о томе: које је месо најслађе? Један мислио зечије, други срнећије, а неки од не знам какве дивљачине, па не могавши се никакo погодити у мишљењу, позову неког Циганина који је у тај мах туд пролазио, да им он пресуди: које је месо најслађе? Цига брзо одговори: „Свињско месо!“ А ловци њему: „Не тако, човече, него реци коју дивљачину, што врло бега или високо лети.“ А Циганин опет: „*Нека — вели — бега до бога, и нека лети до неба, оиет није као свињско!*“

(Из банатског Погосја).

Прибележио

Светозар Мл. Вајић

учитељ.

Л И С Т И Ћ И

Г Л А С Н И К.

(Матица Српска.) Књижевни одбор „Матице Српске“, имао је 8. (20.) марта о. г. своју седницу. Том је приликом урађено ово: 1.) Прочитана је оцена професора А. Сандића, у којој казује, да расправа проф. Ђ. Магарашевића под насловом „Ђорђе Магарашевић, књижевник српски и први уредник српског Летописа“ заслужује места у „Летопису“ и да се награди. Награђује се одсеком. 2.) Секретар јавља, да се доштампава 5. свеска из збирке књига, што их издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Кошевића, и затим, који списи, послати одбору те задужбине, нису примљени. 3. Др. М. Јовановић-Батут у својој писменој оцени јавља, да је шаљива игра под насловом „Преки Лек“, у једном чину од непознатог писца, достојна да се награди, јер и ако се види, да је почетнички посао, ипак писац заслужује сваку пажњу, и ваља га подстицати на даљи рад, јер ово дело казује, да за сад непознати писац озбиљно изучава ту струку књижевну. Награђује се. По томе буде под извесним знаком сачувано писмо отворено, у коме се нашло, да је писац тој шаљивој игри Мита Калић. 4.) Према оцени Ђорђа Рајковића примају се „Неколико народних игара“ од професора Моје Медића за „Летопис“. 5.) Прота Ј. Борота јавља, шта мисли о спису М. Рајковића под насловом: „Вечити календар и хронологија црквена“. Како је то дело самостално, ваља да га оцени још један оцењивач. Други оцењивач проф. А. Сандић, вратио га је не казавши ништа. Позваће се А. Сандић, да каже, шта мисли, а ако не усхте, даће се као другом оцењивачу дру Ђ. Натгошевићу. 6.) Неколико одабраних народних приповедака, што их је послао Владимир Красић за Летопис, издају се на

оцену Ђорђу Рајковићу. 7.) Примају се за Летопис песме Драгутина Илића: „Последњи Дани“ и „Полажајник“. 8.) Према оцени Саве Петровића не прима се за Летопис балада Н. Милиновића „Бранкова смрт“. 9.) Чита се одговор Живка Драговића, проф. на Цетињу, који одговара место брата свог Марка. Како је одбор нашао, да је одговор у реду, одређује, да се штампа у Летопису оно, што је Марко Драговић послао из „Христовуља цетињског манастира“, као прилог за историју Црне Горе. 10.) Марко Кречаревић подноси неколико старијих српских књига на откуп. Уступа се Ђорђу Рајковићу, да каже, шта мисли о тим књигама, особито о рукописној књизи, на којој стоји написано, да је писао својом руком покојни Јоаким Вујић. 11.) Према оцени Андрије М. Матића не прима се спис Ј. Миодраговића под насловом „Дарвин и школа“, јер је израђен и површно и погрешно.

Остало су биле ситнице ствари.

А. М. М.

ПОЗОРИШТЕ И УМЕТНОСТ.

(Српско народно позориште). Класични репертоар, који је тек претпрошле недеље отпочео био своју — дај боже мало дужу, но што се према досадањем можемо надати! — серију са Шекспировим „Отелом“, одмах ју је и наставио прошле недеље у уторак са „Маријом Стјуартовом“ великога Шилера. Марију је овога пута давала Софија Вујићка, Јеленасвету Драгиња Ружићка, Мортимера Ружић и Лестера Миљковић, све су дакле саме опробане снаге носиле на плећима најтеже задатке. Берлеја је приказао Ђурђевић с разумевањем, али му маска ни најмање није одговарала традициона-

ним досад ликовима великог хазнадара Јелисаветина. Дворски саветник Кронек, интендант познатог позоришта Мајнингенског, што искључиво негује класични резертоар, ишао је, како кажу, кастиле ради тога у Лондон, да проучи тамо све, што би се пјеле односило на доба Стјуартове Марије, те је, кажу, наишао тамо на старе салике свију лица што им Шилер дао посла у глуми својој, чак и на салик Хане Кенедијеве. На су према тим мртвим оригиналима до последњег пава удешени костими, до најтање цртице копиранч маске у Мајнингенаца приказивача. Ту Берлеју одмах с лица можеш читати, ко је и шта је и шта му смерови. Ако је управи нашег позоришта тешко доћи до фотографија тих Мајнингенских ликова, може се помоћи и илустрованим Халбергеровим издањем Шилерових дела са карактеристичним цртежима првих немачких вештака. — Четвртак 6. о. м. био је у толико важан дан, што је тога вечера била изнесена четврта изворна новина ове сезоне. Била је то шаљива игра Милана Савића под насловом: „Добре воље“, у току две недеље друга већ работа Савићева у том жанру. И о њој ћемо као и о досад споменуте три изворне новине овогодишње опширно проговорити, кад се сумарно будемо вратили на сав рад позоришне нам дружине за ова три четири месеца, што је била и што ће још бити у нашој средини. Дотле нека је само констатовано, да је комад лепо забавно публику и да је Јеца Добриновићка јединствене своје, да кажемо класичне типове умножила благодарним прираском. — „Марки Вилмер“ Жоржа Санда, што је тек пре две године приликом гостовања Тоше Јовановића добио право своје име са крштења а додце се под „Роман сиромашне девојке“ крио, дошао је и ове године на ред и то у суботу 8. о. м. Насловна је улога била у рукама Ђурђевићевим, Гајетанова у Миљковићевим, Каролинина у рукама Ленке Хаџићеве, маркижина у Драге Ружићке, Дијанина у Смиљане Брикићеве (на позоришним је објавама погрешно фигурирала Софија Вујићка) а Леонијина у Зорке Милојевићке. За саигру се може рећи, да је била доста сложна, према није баш достигла пређашња два три сасвим есејна приказа те позоришне игре у нас. Било је мало и грешака у меморирању, које су чак и смислу удиле. Тако Ирбен на једном месту, у ватри борбе додуше, вели свом старијем брату: да сачуваш право свога мајоритета (!?) а по свој је прилици мислио: мајората. Па како то преводилац, режија, ко ли, чита француско *marquis* маркез а *marquise* маркеза? Приказивачи дабогме, како нису позвани, да то поправе, консеквентно остају при том неспретном талијанисању. — У недељу 9. о. м. по други је пут ове године приказана алегорија „Сабља Краљевића Марка“. Улоге Марка Краљевића и певца промениле су том приликом власнике. Првога је пута давао Марка Миљковић, певца Лазић, а овога пута Марка Ђурђевић а певца Миљковић. Вила је и овај други пут остала у поузданим рукама Ленке Хаџићеве.

САДРЖАЈ: Дервиш. Песма. Од Љ. П. Н. — Пита хиљаду форината. Приповетка Јаше Игњатовића (Наставак.) — Одетеми Анђелак. На смрт синовике Зорке. Песма. Од Драг. Ј. Илића. — Враголанка. Приповетка. Написала Милева Симића. (Наставак.) — Апостол. (Пегеџи). Превоо Благоје Бранчић. (Наставак.) — Светозар Вајански, словачки књижевник. Пише Д. Б. Доброслав. Наставак.) — Својим двома синовима. (Стеван Милов.) Превоо П. А.—в. — Пјесма о Хилдибранду и њена сродност са неким словенским пјесмама. — Књижевност. Др. Фридрих С. Краус пред судом знаствене критике. — Листак. Српске народне пословице. Прибележио Светозар Ма. Бајић учитељ. — Листићи: Гласник. — Позориште и уметност. — Књижевне новости.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи шаљу се уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА У Н. САДУ.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Чланке, што су прошлог месеца изилазиле у „Застава“ отштампао је писац њихов Мата Косовац, народни учитељ, у књигу под насловом „Српска народна школа“, у штампарији Јована Радака у Великој Кикинди. — Расправља ту писац о забавишту, о основној школи, о школи за сироте, глувонеми и слепе, о приправничкој и учитељској школи, о учитељским зборовима, напоследку даје реч, да се сазове општи учитељски збор. — Понајпре препоручујемо предлог за сазив општег учитељског збора, свакако и оне чланке. Збиља нам треба више удружења и заједничког збора и договора на свима странама нашег културног живота.

— У данашњој немачкој лирици, у добу, као што га сами Немци називају, дилетантизма имају они ипак лиричара првога реда. Од отих је по превасходству један, нама већ познати, **Стеван Милов**. Прошле године у Штутгарту изашла је од Милова књига песама: „Deutsche Elegien“, као ново, јако умножено и промењено издање елегичног циклуса његова: „Auf der Scholle“. Поводом те нове књиге вели Ернест Цил (Ziel), немачки критичар у 10. бр. о. г. „Blätter für literarische Unterhaltung“: „Стеван Милов је права овећена песничка душа — велика душа, која за великим тежи. И баш ни у једној готово дојако књизи његовој не види се то тако јасно као у овој. Од уског домаћег круга, од маленог брачног и породичног света полазећи, шире ове песме, заоденуте финим дистисима, свој видокруг до недогледне перспективе у живот човечанства, у огромна друштвена и државна питања, у питања науке и вештине, па обухвата тако васиону у средишту (Brennpunkt) идиле. Милов је философ са искажаним пантеистичним обележјем и душом расположеном по светском болу (weltschmerzlicher Gemüthsstimmung) у класичном смислу лорда Бајрона и Леонардија, не у сентименталном смислу немачких романтичара. Класична црта је сигнатура духовна нашег елегичара; све у његовој појезији је јасно, заокружено, прегнантно. . . Као што је песме слободан у свом политичном уверењу, тако је Милов и у сваком другом правцу независан мислилац, па је разумео, да у савршен облик слије слободним и леним мислима својих елгија испуњен садржај: дистиси његови теку лако и умиљато, језик му је скроз одличан и племенит.“ Још истиче критичар жељу, да би елгије Миловљеве нашле места и одјека свуде, где-год се немачки збори. Како нам је мило, да се Милов толико слави у богатих Немаца! Али колико бисмо се тек подичили њиме, да је запевао оним језиком, којим су дедови његови по Србији уз гусле попевали о Милошу и Марку, о Немањинима и Косову! Милов је по оцу свом Србин.